

Anadolu Din ve İnançları Platformu / Kültürel Mirasımızı Sırtlayanlar / Bölüm 23

Katerina Prokos Türker ile ‘‘Sümela Manastırı’’

KONULAR: Sümela Manastırı'nın konumu ve tarihi, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde manastırın durumu, 1923 nüfus mübadelesi ve sonrasındaki durum, Manastıra ulaşım ve ziyaretçileri bekleyen deneyimler, Manastır içindeki önemli yapılar ve freskler, Restorasyon süreci ve yapılan  alışmalar, Fresklerin korunması ve diğer restorasyon detayları, Restorasyonun tamamlanmasıyla ilgili planlar, Ziyaretçilerin dikkat etmesi gereken noktalar.

Nükhet Everi: Anadolu Din ve İnançları Platformu için gerçekleştirdiğimiz kültürel mirasımızı sırtlayanlar s yleşilerimizin bu bölümünde sizleri Sümela Manastırı'na götürüyorum. Bugün bizlerle çok kıymetli bir meslektaşımız, profesyonel turist rehberi Katerina Prokos Türker var. Katerina, hoş geldin. Seni biraz tanıyalım mı?

Katerina Prokos Türker: İstanbul Heybeliada do umluyum. İstanbul Rum Ortodokslarından biriyim ve ailemin dördüncü nesli olarak Heybeliada'da yaşıyorum. İlkokul eğitimimi burada, Rum ilkokulunda aldım. Ortaokul ve lise eğitimimi Fener Yoakimyon Lisesi'nde tamamladıktan sonra Yıldız  niversitesi'nde Kimya Mühendisliği okudum. Ancak herkes beni rehber olarak tanır. Turizm Bakanlığı'nın rehber kursunu tamamlayarak rehber oldum ve yaklaşık 40 yıldır bu işi yapıyorum. Rehberlik sayesinde araştırma merakım arttı ve Sümela Manastırı gibi yerlerle ilgili birçok şeyi araştırdım. Bu konuda bana fırsat verdiğiniz için teşekkür ederim.

Nükhet Everi: Sümela Manastırı, çok ilgi çeken bir kültürel miras. Restorasyon çalışmalarıyla da gündemde. Bu güzel manastırı biraz bize anlatabilir misin? Sümela Manastırı neresidir, nerededir ve neden oraya kurulmuştur?

Katerina Prokos Türker: Sümela Manastırı, Türkiye'de görülmesi gereken en önemli yerlerden biri. Trabzon'un yaklaşık elli kilometre güneyindeki Karadeniz Dağları'nda, 1150 metre y kseklkte bulunur. Maçka'ya yakındır. Trabzon'dan Maçka'ya gittikten sonra, Meryem Ana Deresi'ni takip ederek manastıra ulaşırsınız. Manastırın tarihi IV. yüzyıla dayanır. Rivayete göre, iki Atinalı rahip, Barnabas ve Sofronios, rüyalarında kaybolan Meryem Ana ikonasının Karadeniz Dağları'nda bir mağarada olduğunu g r rl r ve bu ikona, İncil yazarı Luka tarafından yapılmış dört ikondan biridir. Rahipler Trabzon'a gelip Meryem Ana ikonasını bulur ve manastır geleneğini başlatırlar. Manastırın ismi, Melas Da ı'ndaki Meryem Ana'dan gelir ve zamanla ‘‘Sümela’’ olarak anılmaya başlanır.

Manastır, 10. yüzyılda organize bir yapıya kavuşur ve 13. yüzyılda Trabzon Komnenos İmparatorluğu döneminde en parlak dönemini yaşar. Özellikle bu dönemde manastıra yapılan bağışlar ve verilen desteklerle büyük bir dini merkez haline gelir. Osmanlı döneminde de önemini korur. Sultan II. Beyazıt'ın Trabzon'da valilik yaptığı dönemde manastıra çeşitli imtiyazlar verilir ve bu da manastırın bölgedeki önemini artırır. Osmanlı padişahlarının manastıra olan ilgisi, Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatun'un buraya

hediye ve bağışlarda bulunmasıyla devam eder. 17. yüzyılda Evliya Çelebi de Seyahatnamesi'nde Sümela Manastırı'ndan övgüyle bahseder.

1923'teki nüfus mübadelesi ile son rahipler manastırı terk eder ve değerli ikonalar Yunanistan'a götürülür. Günümüzde ise manastır, hem Türkiye'den hem de yurt dışından birçok ziyaretçinin ilgisini çeken önemli bir turistik ve dini merkezdir. Manastırın tarihi ve mimari özellikleri, onu sadece dini bir merkez olmaktan çıkarıp kültürel bir hazine haline getirmiştir.

Nükhet Everi: Günümüzde burası çok kıymetli bir müze. Sümela Manastırı'na gittiğimizde bizi neler bekliyor? Restorasyon çalışmaları hakkında da bilgi verebilir misin?

Katerina Prokos Türker: Sümela Manastırı'na gittiğinizde muhteşem bir doğa içinde keyifli bir yürüyüş sizi bekliyor. Yakın zamana kadar minibüslerle gidilebiliyordu ancak artık bir noktadan sonra yürümek gerekiyor. Manastırın nefes kesen manzarası, karşıdan bakıldığında insanı büyülüyor. Manastıra ulaşmak için 64 basamaklı bir merdiven çıkmanız gerekiyor. Bu basamaklar, güvenlik amacıyla yapılmış. Manastıra girdikten sonra mağara içindeki kilise, Meryem Ana Kilisesi ve diğer küçük kiliseleri görebilirsiniz. Manastırın içinde fresklerle süslü birçok bölüm bulunuyor. Bu freskler, Bizans sanatının en güzel örneklerini sunar ve çeşitli dini sahneleri betimler.

Restorasyon çalışmaları, manastırın tarihi dokusunu korumak için yapılıyor. Freskler, manastırın en dikkat çekici özelliklerinden biri ve bunların korunması için flaşla fotoğraf çekilmemesi, üzerine yazı yazılmaması ve hatıra amaçlı bir şey alınmaması gerekiyor. Restorasyon sürecinde hem yapısal hem de estetik onarımlar yapılarak manastırın dayanıklılığı artırılıyor ve freskler aslına uygun şekilde restore ediliyor. Ayrıca manastırda çeşitli güvenlik önlemleri alınarak ziyaretçilerin rahatça gezmesi sağlanıyor.

Manastırda ayrıca bir kitaplık ve misafirhane de bulunuyor. Eskiden rahiplerin yaşadığı odalar, manastırın günlük yaşamına dair ipuçları veriyor. Manastırın içindeki mutfak ve yemek salonu gibi alanlar da ziyaretçilerin ilgisini çekiyor. Ziyaretçiler, manastırın tarihini ve mimari özelliklerini keşfederken, aynı zamanda Karadeniz'in muhteşem doğasıyla da bütünleşiyorlar. Manastırın bulunduğu bölge, doğa yürüyüşleri ve fotoğrafçılık için de ideal bir alan sunuyor.

Nükhet Everi: Sümela Manastırı'nın tarihini ve günümüzdeki önemini çok güzel anlattın. Peki, Sümela Manastırı'nın restorasyon süreci ne kadar daha devam edecek ve bu süreç tamamlandığında manastırda ne gibi değişiklikler olacak?

Katerina Prokos Türker: Restorasyon süreci, manastırın geniş ve detaylı yapısı nedeniyle oldukça zaman alıyor. Şu anki planlamalara göre, restorasyon çalışmalarının birkaç yıl daha süreceği öngörülüyor. Restorasyon tamamlandığında manastırın daha fazla bölümü ziyarete açılacak ve tarihi dokuya zarar vermeden ziyaretçilerin daha rahat gezebilmesi için yeni düzenlemeler yapılacaktır. Özellikle fresklerin korunması ve ziyaretçilerin bu eşsiz sanat eserlerini daha yakından görebilmesi için özel sergi alanları oluşturulacak. Ayrıca,

manastırın çevresindeki doğal güzellikler de korunarak ziyaretçilere daha iyi hizmet verilecek.

Nükhet Everi: Sevgili Katerina, verdiğin bilgiler için çok teşekkür ederim. Sümela Manastır'ını ziyaret edecekler için çok değerli bilgiler paylaştın. Umarım herkes bu tarihi ve kültürel mirasa daha fazla  zen gösterir.